

Tasviriy san'at fanini o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish

Xojimurodov Shaxzod Muzaffar o'g'li
Namangan davlat pedagogika instituti
1-bosqich magistranti

Abduvaliyeva Sharofat Baxtiyorjon qizi
Namangan davlat pedagogika instituti
1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Tasviriy san'at fani o'quv jarayonida o'quvchilarning ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik tafakkurlarini shakllantirish va san'atga bo'lgan qiziqishlarini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash va ularning individual xususiyatlarini inobatga olish imkonini beradi. Shu bois, tasviriy san'atni o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash, ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, o'quvchilar, tafakkur, yangi texnologiyalar, zamonaviy ta'lim metodlari, loyiha, ijodiy fikrlash, qobiliyatlar.

Аннотация: Изобразительное искусство играет важную роль в образовательном процессе, развивая творческие способности учащихся, формируя их эстетическое мышление и повышая интерес к искусству. Использование педагогических технологий в современной системе образования позволяет обеспечить активное участие обучающихся и учесть их индивидуальные особенности. Поэтому использование новых педагогических технологий в преподавании изобразительного искусства служит тому, чтобы сделать образовательный процесс более эффективным и интересным.

Ключевые слова: изобразительное искусство, студенты, мышление, новые технологии, современные методы обучения, проект, творческое мышление, умения.

Abstract: Fine art is important in the educational process of developing students' creative abilities, forming their aesthetic thinking and increasing their interest in art. The use of pedagogical technologies in the modern education system allows to ensure the active participation of students and take into account their

individual characteristics. Therefore, the use of new pedagogical technologies in the teaching of visual arts serves to make the educational process more effective and interesting.

Key words: visual arts, students, thinking, new technologies, modern educational methods, project, creative thinking, skills.

Tasviriy san'at insoniyat tarixida muhim o'rin tutuvchi va madaniyatni shakllantiruvchi asosiy sohalardan biridir. Ushbu san'at turi orqali inson o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va dunyoqarashini ifoda etadi. Tasviriy san'at, asosan, rasm, grafik, haykaltaroshlik, fotografiya va boshqa ko'plab shakllarda namoyon bo'ladi. U nafaqat estetik qoniqish berish, balki ijtimoiy, madaniy va tarixiy ahamiyatga ega bo'lishi bilan ham ajralib turadi. Tasviriy san'atning tarixi qadim zamonlarga borib taqaladi. Dastlabki tasviriy san'at asarlari, masalan, g'or rasmlari, insoniyatning ilk madaniyati va hayot tarzini aks ettiradi. Bu asarlar orqali insonlar o'z hayotlarini, ovqatlanish jarayonlarini va atrof-muhit bilan munosabatlarini ifodalaganlar. Vaqt o'tishi bilan tasviriy san'atning uslublari va yondashuvlari rivojlandi. Renessans davrida san'atkorlar insonning ichki dunyosini, his-tuyg'ularini va tabiatni yanada chuqurroq o'rganishdi. Bu davrda san'at va ilm-fan o'rtasidagi bog'lanish yanada mustahkamlandi.

Tasviriy san'at o'z ichiga ko'plab janrlarni oladi. Rasm san'ati, masalan, akvarel, moyli rasm, pastel va boshqa uslublarda yaratilishi mumkin. Har bir uslub o'ziga xos texnikalarga va estetik talablarga ega bo'lib, san'atkorning ijodiy qobiliyatini namoyon etadi. Grafik san'ati esa, asosan, bosma usullar orqali yaratiladi va bu janrda ham ko'plab uslublar mavjud. Haykaltaroshlik, o'z navbatida, uch o'lchovli san'at bo'lib, tosh, metall, yog'och kabi materiallardan foydalanishni talab etadi. Fotografiya esa, zamonaviy tasviriy san'atning ajralmas qismi bo'lib, insonlarning hayoti va atrof-muhitini suratga olish orqali yangi tasvirlar yaratadi. Tasviriy san'atning asosiy vazifalaridan biri – estetik qoniqish berishdir. Odamlar san'at asarlarini ko'rganlarida, ular o'zlarida turli his-tuyg'ularni his qilishadi. Ba'zi asarlar xotira, sevgi, baxt, yoki qayg'u kabi his-tuyg'ularni aks ettirishi mumkin. San'at asarlarini tomosha qilish jarayonida insonlar o'z ichki dunyosini o'rganish, o'z his-tuyg'ularini anglash va ularni ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, o'z navbatida, san'atning ijtimoiy ahamiyatini oshiradi, chunki san'at asarlari ko'pincha jamiyatdagi muammolarni aks ettiradi va insonlarni o'ylantiradi. Tasviriy san'at, shuningdek, ta'lim jarayonida ham muhim rol o'ynaydi.

O‘quvchilarga san‘atni o‘rganish orqali ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyati yaratiladi. Tasviriy san‘at darslari o‘quvchilarga o‘z qobiliyatlarini namoyon etish, yangi texnikalarni o‘rganish va san‘at asarlarini yaratish orqali o‘z ijodiy potentsialini ochish imkonini beradi. Bu jarayon, o‘z navbatida, o‘quvchilarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va ularni kelajakda san‘at sohasida faoliyat yuritishga rag‘batlantiradi. Zamonaviy davrda tasviriy san‘at yangi texnologiyalar bilan boyitilmoqda. Raqamli san‘at, 3D modellashtirish va virtual haqiqat kabi innovatsion yondashuvlar san‘atkorlarga yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu texnologiyalar yordamida san‘at asarlarini yaratish jarayoni yanada qiziqarli va samarali bo‘lmoqda. Raqamli san‘at asarlari, shuningdek, keng auditoriyaga yetib borish imkoniyatini beradi, chunki ular internet orqali tarqatilishi va ko‘plab insonlarga taqdim etilishi mumkin. Tasviriy san‘atning ijtimoiy va madaniy ahamiyati ham katta. San‘at asarlari ko‘pincha jamiyatdagi muammolarni aks ettiradi va insonlarni o‘ylantiradi. Ular ijtimoiy adolat, tenglik va inson huquqlari kabi mavzularni o‘z ichiga olishi mumkin. San‘at orqali insonlar o‘z fikrlarini ifoda etish, o‘zaro muloqot qilish va jamiyatda o‘z o‘rnini topish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Tasviriy san‘at, shuningdek, turli madaniyatlar o‘rtasidagi ko‘priknini yaratadi va insonlarni birlashtiradi.[1]

Yangi pedagogik texnologiyalar o‘quvchilarning o‘z-o‘zini ifoda etish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Tasviriy san‘at fani, asosan, ijodiy faoliyatga asoslangan bo‘lib, o‘quvchilar o‘z fikrlarini, his-tuyg‘ularini va tasavvurlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo‘lishlari kerak. Yangi pedagogik texnologiyalar, masalan, loyiha asosidagi o‘qitish, o‘quvchilarga o‘z g‘oyalarini amalga oshirish va ularni amalda ko‘rsatish imkonini beradi. Bu jarayonda o‘quvchilar guruhlariga bo‘linib, birgalikda loyiha ustida ishlash orqali o‘zaro fikr almashadilar, bir-birlarining ijodiy qobiliyatlarini baholaydilar va o‘zaro hamkorlikda yangi g‘oyalar ishlab chiqadilar. Tasviriy san‘at fanida multimedia texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning e‘tiborini jalb qilishda muhim rol o‘ynaydi. Multimedia vositalari, masalan, video, audio va interaktiv dasturlar, tasviriy san‘at asarlarini o‘rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. O‘quvchilar san‘at asarlarini ko‘rish, ularning tarixiy va madaniy kontekstini o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bunday texnologiyalar yordamida o‘quvchilar o‘z bilimlarini mustahkamlash, yangi ma‘lumotlarni o‘zlashtirish va

ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Tasviriy san’atda virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalaridan foydalanish, o‘quvchilarning san’at asarlarini yanada chuqurroq o‘rganishlariga yordam beradi. Masalan, virtual haqiqat yordamida o‘quvchilar mashhur san’at asarlarini o‘z ko‘zlari bilan ko‘rishlari, ularning tuzilishini, ranglarini va kompozitsiyasini batafsil o‘rganishlari mumkin. Bu esa o‘quvchilarning san’atga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va ularni ijodiy fikr yuritishga undaydi. Tasviriy san’at fani o‘qituvchilari yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olishlari zarur. Har bir o‘quvchi o‘ziga xos qobiliyat va iste’dodga ega bo‘lib, ularning o‘qitish jarayonida buni hisobga olish muhimdir. [2]

Yangi pedagogik texnologiyalar, masalan, individual o‘quv dasturlari yoki onlayn platformalar, o‘quvchilarning o‘z qiziqishlariga va qobiliyatlariga mos ravishda o‘qishini ta’minlash imkonini beradi. Bu jarayonda o‘qituvchilar o‘quvchilarning o‘z-o‘zini baholashlari, o‘z bilimlarini mustahkamlashlari va yangi ko‘nikmalarni egallashlari uchun sharoit yaratishlari kerak. Tasviriy san’at fanida o‘quvchilarning ijodiy jarayonlarini baholashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, ularning o‘z-o‘zini baholash va o‘zaro baholash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O‘quvchilar o‘z ijodiy ishlarini baholashda, o‘z fikrlarini ifoda etishda va boshqalar tomonidan berilgan fikrlarni qabul qilishda muhim tajriba orttiradilar. Bu jarayonda onlayn baholash vositalari, masalan, rubrikalar yoki baholash platformalari yordamida o‘quvchilar o‘z ijodiy ishlarini baholash va takomillashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Tasviriy san’at fanida yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, o‘quvchilarning san’atga bo‘lgan qiziqishini oshirish va ularni ijodiy faoliyatga jalb qilishda muhim ahamiyatga ega. O‘quvchilar o‘z ijodiy ishlarini ko‘rsatish, san’at ko‘rgazmalarida ishtirok etish va san’at sohasidagi tadbirlarda faol qatnashish orqali o‘zlarini namoyon etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning san’atga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va ularni kelajakda san’at sohasida faoliyat yuritishga undaydi.[3]

Tasviriy san’at fani o‘qituvchilari yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning san’at asarlarini yaratish jarayonida yangi usullarni o‘rganishlariga yordam berishlari kerak. Masalan, o‘quvchilarga zamonaviy san’at uslublari va texnikalarini o‘rganish, ularni amalda qo‘llash va o‘z ijodiy ishlarida yangi yondashuvlarni sinab ko‘rish imkoniyatini berish zarur. Bu jarayonda

o‘qituvchilar o‘quvchilarga o‘z ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda yordam berish uchun zamonaviy materiallar va vositalardan foydalanishlari lozim.[4]

Tasviriy san‘at fani ta‘lim jarayonida muhim o‘rin tutadi. Ushbu fan orqali o‘quvchilar ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, estetik tushunchalarini shakllantiradi va o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Xorijiy tajribalar, tasviriy san‘atni o‘qitishda samarali yondashuvlar va innovatsion metodlarni taqdim etadi. Bunday tajribalarni o‘rganish va ularni o‘z ta‘lim tizimimizda qo‘llash, o‘quvchilarni yanada qiziqarli va samarali ta‘lim jarayoniga jalb etish imkonini beradi. Dunyoning turli mamlakatlarida tasviriy san‘atni o‘qitish uslublari va metodlari bir-biridan farq qiladi. Masalan, Yevropa mamlakatlarida san‘at ta‘limi an‘anaviy usullar bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni ham o‘z ichiga oladi. Frantsiyada san‘at o‘qituvchilari o‘quvchilarga tarixiy san‘at asarlarini tahlil qilishni, ularni o‘rganishni va o‘z asarlarini yaratishda ilhom olishni tavsiya etadilar. Bu jarayonda o‘quvchilar san‘at asarlarini o‘rganish orqali ularning kontekstini, madaniy ahamiyatini va san‘atkorlarning ijodiy jarayonlarini tushunishga harakat qiladilar.[5]

Shuningdek, Skandinaviya mamlakatlarida tasviriy san‘atni o‘qitishda o‘quvchilarning ijodiy erkinligini rivojlantirishga katta e‘tibor beriladi. O‘quvchilarga o‘z g‘oyalarini erkin ifoda etish, tajriba qilish va turli materiallar bilan ishlash imkoniyati yaratiladi. Bu yondashuv o‘quvchilarning ijodiy potentsialini ochishga yordam beradi va ularni o‘z uslubini topishga rag‘batlantiradi. Shuningdek, san‘at darslarida ko‘plab interaktiv faoliyatlar, guruh ishlar va muhokamalar o‘tkaziladi, bu esa o‘quvchilarning o‘zaro muloqotini va fikr almashishini rivojlantiradi.[6]

AQShda esa tasviriy san‘at ta‘limida texnologiyaning roli juda katta. Ko‘plab maktablarda raqamli san‘at va grafik dizayn darslari mavjud bo‘lib, o‘quvchilar zamonaviy dasturlar va ilovalardan foydalanib, o‘z asarlarini yaratadilar. Bu jarayon o‘quvchilarga yangi texnologiyalarni o‘rganish, raqamli san‘atni yaratish va o‘z ijodlarini keng auditoriyaga taqdim etish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, AQShda san‘at ta‘limi ko‘pincha jamiyatdagi muammolarni aks ettirishga qaratilgan bo‘lib, o‘quvchilarni ijtimoiy masalalar haqida o‘ylashga va o‘z san‘atlari orqali bu masalalarga e‘tibor qaratishga undaydi.[7]

Xitoyda tasviriy san‘atni o‘qitish an‘anaviy va zamonaviy usullarni birlashtiradi. An‘anaviy xitoy san‘ati, masalan, chizmachilik va suzish san‘ati,

o'quvchilarga o'z madaniyatini o'rganish va tarixiy an'analarni davom ettirish imkoniyatini beradi. Zamonaviy yondashuvlar esa, o'quvchilarga global san'at tendensiyalarini o'rganish va o'z ijodiy uslubini shakllantirish imkoniyatini taqdim etadi. Xitoyda san'at ta'limi ko'pincha o'quvchilarning o'zaro hamkorligini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, guruhli loyihalar va ko'rgazmalar tashkil etiladi. Tasviriy san'atni o'qitishda xorijiy tajribalarni o'rganish, o'z ta'lim tizimimizda yangi yondashuvlarni joriy etishga yordam beradi. O'quvchilarga ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va o'z his-tuyg'ularini ifoda etish imkoniyatini berish, ularning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bunday yondashuvlar o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularni kelajakda san'at sohasida faoliyat yuritishga rag'batlantiradi.[8]

Shuningdek, xorijiy tajribalarni o'rganish va ulardan foydalanish, o'qituvchilar uchun ham foydali bo'ladi. Ular yangi metodlarni o'rganish, o'z bilimlarini kengaytirish va ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'qituvchilar xorijiy tajribalarni o'z darslarida qo'llash orqali o'quvchilarni san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning ijodiy potentsialini rivojlantirish va san'atni o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Tasviriy san'at fani ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu fan nafaqat san'at asarlarini yaratish imkoniyatini beradi, balki o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini, estetik sezgirligini va o'z his-tuyg'ularini ifoda etish ko'nikmalarini ham shakllantiradi. Tasviriy san'at orqali o'quvchilar o'z ijodiy potentsialini ochish, o'z g'oyalarini ifoda etish va o'zaro muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ijodiy salohiyatni rivojlantirishda tasviriy san'atning ahamiyati bir necha asosiy jihatlarida namoyon bo'ladi. Birinchidan, san'at darslari o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi. O'quvchilar o'z asarlarini yaratish jarayonida o'z g'oyalarini, his-tuyg'ularini va tajribalarini ifoda etadilar. Bu jarayon, o'z navbatida, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. O'quvchilar o'z asarlarini yaratishda turli materiallar, ranglar va shakllardan foydalanish orqali ijodiy yondashuvlarni o'rganadilar va o'z uslubini topishga harakat qiladilar. Tasviriy san'at o'quvchilarga muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi. San'at asarlarini yaratish jarayonida o'quvchilar ko'plab qarorlar qabul qilishlari kerak bo'ladi. Ular qanday ranglar va materiallardan foydalanishni, qanday shakl va

kompozitsiyalarni tanlashni o‘rganadilar. Bu jarayon, o‘z navbatida, mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. O‘quvchilar san‘at orqali o‘z fikrlarini tahlil qilish, baholash va yangi g‘oyalarni sinab ko‘rish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Tasviriy san‘at fani o‘quvchilarning estetik sezgirligini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. O‘quvchilar san‘at asarlarini yaratish va o‘rganish jarayonida go‘zallik, kompozitsiya va ranglar bilan ishlashni o‘rganadilar. Bu jarayonda ular san‘at asarlarini tahlil qilish, ularning estetik jihatlarini anglash va o‘z asarlarida go‘zallikni yaratish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Estetik sezgi, o‘z navbatida, o‘quvchilarning hayotga bo‘lgan munosabatini va san‘atga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Tasviriy san‘at o‘quvchilarni o‘zaro muloqot qilishga va hamkorlik qilishga undaydi. San‘at darslarida ko‘plab guruhviy ishlar, muhokamalar va ko‘rgazmalar o‘tkaziladi. O‘quvchilar o‘z asarlarini bir-biriga ko‘rsatish, fikr almashish va o‘zaro baholash jarayonida o‘zaro muloqot qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Bu jarayon, o‘z navbatida, o‘quvchilarning ijtimoiy qobiliyatlarini oshiradi va ularni jamoada ishlashga tayyorlaydi. Tasviriy san‘at fani o‘quvchilarga o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish imkoniyatini beradi. O‘quvchilar san‘at orqali o‘z ichki dunyolarini, his-tuyg‘ularini va tajribalarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu jarayon, o‘z navbatida, o‘quvchilarning o‘z-o‘zini anglashini va o‘z his-tuyg‘ularini boshqarish qobiliyatini rivojlantiradi. San‘at, shuningdek, stressni kamaytirish va hissiy holatlarni yaxshilashda ham samarali vosita hisoblanadi.[9]

Tasviriy san‘at fani o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu fan orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifoda etish, muammolarni hal qilish, estetik sezgirlikni oshirish, o‘zaro muloqot qilish va his-tuyg‘ularini ifoda etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Tasviriy san‘at, shuningdek, o‘quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda, ularning san‘atga bo‘lgan qiziqishini oshirishda va kelajakdagi ijodiy faoliyatlariga tayyorlashda muhim rol o‘ynaydi. O‘quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda tasviriy san‘at fanining ahamiyatini e‘tiborsiz qoldirish mumkin emas, chunki bu jarayon, o‘z navbatida, ularning shaxsiy va professional rivojlanishlariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.[10]

Tasviriy san‘at fanini o‘qitishda yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, san‘atga bo‘lgan qiziqishni oshirish va o‘quv jarayonini yanada samarali qilishga xizmat qiladi. O‘qituvchilar

yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali o'z o'quvchilarini san'at sohasida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlashlari mumkin. Bu jarayon ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va ularni kelajakda san'at sohasida faoliyat yuritishga tayyorlashga xizmat qiladi. Tasviriy san'at fani o'qituvchilari yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali o'z o'quvchilarini san'atda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam berishlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Солиев О. Р. (2024). «Использование современных педагогических технологий на занятиях изобразительным искусством». Министерство образования Республики Узбекистан.
2. Худойбердыева З. (2023). «Классные занятия по изобразительному искусству и технологиям». Образование и инновации.
3. Кадирова Д. (2023). «Современные технологии на уроках изобразительного искусства в общеобразовательных школах». Киберленинка.
4. Маматкулов А. (2024). «Современные педагогические технологии обучения изобразительному искусству». Наманганский государственный университет.
5. Абдурахманова Ф. (2023). «Использование инновационных педагогических технологий на занятиях изобразительным искусством». Образование Узбекистана.
6. Исраилов Б. (2023). «Использование современных педагогических методов в изобразительном искусстве». Образование и развитие.
7. Ташпулатова С. (2024). «Преподавание изобразительного искусства с использованием современных педагогических технологий». Государственный институт искусства и культуры Узбекистана.
8. Кадыров С. (2023). «Инновационные подходы на уроках изобразительного искусства». Современное образование.
9. Нурматова Л. (2023). «Новые педагогические технологии в преподавании изобразительного искусства». Образование и наука.
10. Аскарлов М. (2024). «Использование интерактивных методов на занятиях изобразительным искусством». Педагогический университет Узбекистана.